

ÜLESTÕUSMISAJA VIIES PÜHAPÄEV AD 2024

Js 4:2–6 (1Jh 3:18–24; Jh 15:10–17)

2 Sel päeval on Issanda võsu iluks ja auks, ning maa vili on uhkuseks ja ehteks Iisraeli pääsenuile.

3 Ja kes Siionis alles jääb ning Jeruusalemmas järele jääb, seda hüütakse pühaks, igäuhte, kes Jeruusalemmas on eluks kirja pandud,

4 siis kui Issand on ära pesnud Siioni tütarde saasta ja uhtunud Jeruusalemmast ta veresüü kohtu- ning põletusvaimuga.

5 Ja Issand loob kogu Siioni mäe asukoha ning sealse kogunemispaiiga kohale pilve päevaks ning suitsu ja leekiva tulepaistuse ööseks, sest kõige kohale asub auhiilgus kaitsevarjuks.

6 Ja katus on varjuks päeva palavuse eest ja pelgupaigaks ning ulualuseks rajuilma ja vihma puhul.

Sel päeval saab ISSANDA võsu iluks ja auhiilguseks ja maa vili uhkuseks ja kaunistuseks Iisraeli ärapääsnuile. Ja sünnib, et see, kes on Siionis järele jäänud ning Jeruusalemmas alles jäetud, üteldakse olevat püha – igaüks neist, kes on üles tähendatud elavate hulka Jeruusalemmas, kui Issand on pesnud maha Siioni tütarde rooja ning uhtunud ära Jeruusalemma vereplekid ta keskelt kohtumõistmise vaimu ja põletamise vaimuga. Ja ISSAND loob kõige Siioni mäe asupaiga kohale ning kokkukutsutute kogu kohale pilve päeval ning suitsu ja leegitseva tule selguse öösel, sest kõige auhiilguse kohal on kate – lehtmaja, varjuks päeval lõõsa eest ning ulualuseks ja varjupaigaks raju ja vihma eest.

Sissejuhatus

Prohvet Jesaja tegutses Juuda kuningate Ussija, Jootami, Aahase ja Hiskija päevil (Js 1:1), s.t 8. sajandi teisel poolel (umbkaudu ajavahemikus 740–686) enne Kristuse sünni. Tegemist oli Assüüria impeeriumi tõusuajaga, mille tulemusena aastal 722/721 hävitati Iisraeli kuningriik ning aastal 701 allutati ka Juuda kuningriik Assüüria ülemvõimule. Jesaja näeb selle keskse põhjusena Iisraeli taganemist Jumalast, mille tulemuseks ongi jumaliku karistusena Jumala rahvast tabav häving välisvaenlaste käe läbi. Jumala eesmärgiks ei ole oma rahvast lõplikult hävitada, vaid teda karistuse abil puhastada, uuendada ja taas üles ehitada.

20. sajandi kriitiline piibliteadus on olnud üsna ühel meelel prohvet Jesaja raamatu jagamisel kolmeks erinevasse ajastusse kuuluvaks osaks: peatükid 1–33 – Proto-Jesaja; peatükid 40–55 – Deutero-Jesaja; peatükid 56–66 – Trito-Jesaja. Ajaliselt paigutuks neist esimene ajaloolise prohvet Jesaja tegutsemisaega, teine Paabeli vangipõlve aega (6. sajandi esimene pool ja keskpaik eKr) ning kolmas vahetult eksiilist naasmise järele (6. sajandi teine pool eKr).

Jättes kõrvale arutelu raamatu (ja selle võimalike osade) autorluse üle¹ on selge, et mitte ainult alates 40. peatükist, vaid ka varasemates peatükkides sisalduvaid ettekuulutusi Iisraeli päästmise ja Jeruusalemma taastamise kohta on igati asjakohane seostada Paabeli vangipõlvest tagasipöördumise ajaga.

Tõsi, eriti alates Jesaja raamatu 40. peatükist lisandub päästekuulutusele universaalne mõõde. Jumal on kogu loodu Jumal ja Looja ning nagu kõik liha on Tema ees justkui rohi, mis kuivab ja kaob, ja nagu Tema käsule alluvad kõik rahvad (nii nendena, keda karistatakse ja kelle kaudu Jumal ise oma rahvast karistab), nii on Tema päästegi viimselt mõeldud kõigile rahvastele kuni ilmamaa ääreni. Eeskätt on prohveti sõnum mõeldud siiski julgustuse ja troostina Jumala oma armastatud Iisraelile.

Keelelisi märkuseid

Issanda – originaalis kasutatakse siin Jumala nime יהוה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Võsu – sõna צִמָּח tähendab «võrse», «idand», «kasv», «võsu».²

Iluks – לְצַבִּי – sõna צָבִי tähendab «sära», «hiilgus», «au», samuti «ilu», «meeldivus», «küllus».

Ja auks – וּלְכָבֹד – õna כָּבֹד – «au», «auhiilgus», «küllus», «rikkalikkus» – tuleneb verbist כָּבַד esmatähendusega «raske olema». Niisiis ei ole כָּבֹד midagi õhulist, «aura» taolist, vaid pigem midagi vastupandamatut, mis täidab ja katab kogu maa (vrd Js 6:3).

Uhkuseks – לְגֵאוֹן – sõna גָּאוֹן tähistab nii positiivses mõttes uhkust, ülevust, kõrgust kui ka negatiivses mõttes kõrkust, arrogantsust.

Ja ehteks – וּלְתִפְאֵרֶת – sõna תִּפְאֵרָה – «ilu», «hiilgus», «sära», «au» – tuleneb verbist פָּאֵר – «kaunistama», «ilusaks tegema», «ehtima», «austama».

Iisraeli – nimi יִשְׂרָאֵל koosneb verbist שָׁרָה – «võitlema», «peale käima», «peale jääma», «võimust võtma» – ning sõnast אֵל – «Jumal» – ja tähendab tõenäoliselt «Jumal võidab», «Jumal võtab võimust», «Jumal jääb peale».

Pääsenuile – לְפִלִּיטָה – sõna פִּלִּיטָה tähendab «ära pääsnu», «ära põgenenu», ka «vabastatu».

¹ Sest miks peaks olema võimatu uskuda, et 8. sajandil elanud prohvet oleks võinud kuulutada ette kakssada aastat hiljem toimunut?

² 1968. aasta piiblitõlkes: «see, mida Jehoova laseb kasvada».

Siionis – בְּצִיּוֹן – nime צִיּוֹן algupära ei ole üheselt selge, see võib tähendada nii kõrgemat kohta või kindlust kui ka lõuna- (päevapalava-) poolset kõrgendikku või põuast, kuivanud, kõrbenud paika³.

Kes...alles jääb – הַנִּשְׁאַר – sõna שָׁרָה tähendab siin «üle jääma», «järgi jääma», «ellu jääma».

Jerusalemmas – בִּירוּשָׁלַם – nime יְרוּשָׁלַם tõlgitakse kristlikus traditsioonis sageli kui «rahu linn».⁴

Ning...järele jääb – וְהֵנוּתָר – sõna יָתַר tähendab siin «järele jäetud olema», «alles jäetud olema».

Hüütakse – יִאָמַר – sõna אָמַר tähendab «ütlemata», «teada andma», aga ka «mõtlemata» või «[mõeldut] väljendama».

Pühaks – sõna קָדוֹשׁ – «püha», «puhas» – tuleneb verbist שָׁדַד – «eraldama», «[pühaks otstarbeks] kõrvale panema».

Eluks – לַחַיִּים – võiks tõlkida ka: «elavate hulka».

Igäuhte, kes...on...kirja pandud – לוֹ כָּל־הַכְּתוּב – sõna כָּתַב tähendab «kirjutama», «kirja panema», «üles tähendama».

Issand – eranditult Jumala puhul kasutatava sõna אֲדֹנָי – «[minu] Issand» –, tähendusvarjundiks on tugevus, vägevus, kindlus.

Saasta – צִמָּת – sõna צָחַח tähistab eeskätt väljaheidet ning igasugust inimeste või loomade tekitatud rooja ja aasta.

Uhtunud – יָדַח – sõna דָּחַח tähendab «[maha] loputama», «uhtuma».

Veresüü – וְאֶת־דָּמִי – sõnasõnalt: «vered». Sõna דָּם – «veri» – on tõenäoliselt pärit samast tüvest nagu sõna מָאָה – «maa» –, nimelt אָדָם – «punane [olema]».⁵

Kohtu- ning põletusvaimuga – בְּרוּחַ מִשְׁפָּט וּבְרוּחַ בַּעַר – sõna מִשְׁפָּט tuleneb verbist שָׁפַט – «kohut/õigust mõistma», «valitsema», «juhtima», «karistama» – ning tähistab õigust eeskätt juriidilises, õigusemõistmise ja seaduslikkuse tähenduses. Sõna בַּעַר tähendab siin «põlema süütama», «põletama». Sõna רוּחַ tähistab nii vaimu, tuult kui hingeõhku.

³ Vrd צִיּוֹן – «põud», «põuane maa».

⁴ Paljud keeleteadlased seavad selle tähenduse küll kahtluse alla, pakkudes välja pigem seose iidse ugariti jumaluse Šalimiga.

⁵ Samast tüvest pärineb ka nimi אָדָם – Adam –, mis tähendab «inimene».

Issand – originaalis kasutatakse siin Jumala nime יהוה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Ja...loob – וּבְרָא – sõna בְּרָא tähendab «looma», «vormima», «kujundama». Vanas Testamendis kasutatakse seda sõna pea eranditult Jumala loova tegutsemise tähistamiseks.

Ning sealse kogunemispäiga kohale – וְעַל־מִקְרָאָהּ – sõna מִקְרָא tuleneb verbist קָרָא – «hüüdma», «kutsuma» – ning tähendab «[kokku] kutsutute kogu».

Ja...tulepaistuse – וְנִגְהַ אֵשׁ – sõna נִגְהַ tähistab näiteks päikesepaistelise päeva selgust, niisiis võiks sõnasõnalt tõlkida «ja...tule selguse».

Kaitsevarjuks – sõna חֲפָה tähendab «kate», «vari», «kattevari», «kaitsevari» ning tähistab ka jumalikku kaitset.

Ja katus – וְסֻכָּה – sõna סֻכָּה tähistab siin lehtedest valmistatud telki, lehtmaja.⁶

Palavuse eest – מִחֶרֶב – sõna חֶרֶב tähistab nii kuumust, lõõska ja põuda kui ka hävitust, laastamist.

Ja pelgupaigaks – וּלְמַחְסָה – sõna מַחְסָה tähendab «varjupaik», «ulualune».

Ning ulualuseks – וּלְמִסְתוֹר – sõna מִסְתוֹר tähendab «varjupaik», «turvapaik».

Rajuilma...puhul – מִזְרָם – sõna זָרַם tähistab ägedat vihmavalingut, ka vihmast tingitud üleujutust, samuti äikesetormi ja raju.⁷

Sisuline analüüs⁸

Jesaja raamatu esimesed peatükid maalivad äärmiselt kontrastse pildi sellest, milline oleks Iisrael pidanud Jumala valitud ja armastatud rahvana olema ning milline ta tegelikult on. Juba päris esimestes salmides kõlab Jumala etteheitev kurtmine: «Mina kasvasin lapsi ja lasksin neil sirguda suureks, aga nemad astusid üles mu vastu.» (Js 1:2) Tuleb välja, et Iisrael on lojustestki sõgedam: «Härg tunneb oma peremeest ja eesel oma isanda sõime, ent Iisrael ei tunne, mu rahvas ei taha mõista.» (Js 1:3) Seetõttu on prohvet sunnitud kuulutama Jumala rahvale häda ja viletsust: «Häda patusele rahvale, süüga koormatud rahvale, kurjategijate soole, kõlvatuile lastele! Nad on jätnud maha Issanda, nad on põlanud Iisraeli Püha, nad on pööranud Talle selja.» (Js 1:4)

⁶ Vrd «Sukkot» – «lehtmajade püha».

⁷ 1739. aasta Piiblis: «raske sao».

⁸ Järgnevalt on osaliselt kasutatud Sexagesima pühapäeva tekstikäsitlust (Js 5:1–7).

Jumal ei tahaks oma rahvast karistada, Tal on temast kahju ja nii Ta küsibki – Iisraeli juba tabanud häda pärast haletsedes – retooriliselt: «Kuhu tuleks teid veel lüüa teie tõrksuse jätkudes? Pea on üleni haige ja süda täiesti jõuetu. Jalatallast pealaeni ei ole midagi tervet: aina vermed, muhud ja värsked haavad, mida ei ole puhastatud ega seotud ega õliga leevendatud. Teie maa on laastatud, linnad tulega põletatud, võõrad söövad teie põllud tühjaks otse teie silme all.» (Js 1:5–7)

Prohvet võrdleb Iisraeli lausa Soodoma ja Gomorrage, ning seda kahes mõttes: esiteks teda tabanud hävingut silmas pidades ning teisalt seetõttu, et paraku ei ole Jumala rahva eluviis nende välisest jumalateenistusest hoolimata karvavõrdki parem Soodoma ja Gomorra jumaladusest: «Kuulge Issanda sõna, Soodoma pealikud, pane tähele meie Jumala õpetust, Gomorra rahvas! Milleks mulle teie tapaohvrite hulk? ütleb Issand. Ma olen küllastunud teie põletusohvrite jääradest ja nuumveiste rasvast. Härjavärsside, tallede ja sikkude veri ei meeldi mulle.» (Js 1:10j)

Jumal ei oota oma rahvalt mitte ohvreid ega pühade pidamist, vaid midagi märksa olulisemat ja sisulisemat: «Peske endid, puhastage endid, saatke oma tegude kurjus mu silme eest, lakake paha tegemast! Õppide tegema head, nõudke õigust, aidake rõhutut, mõistke vaeslapsele õigust, lahendage lesknaiste kohtuasju!» (Js 1:16j) Kui Iisrael peaks Jumala sõna kuulda võtma ja selle järgi tegema, siis ootab teda lunastus: «Kuigi teie patud on helepunased, saavad need lumivalgeks; kuigi need on purpurpunased, saavad need villa sarnaseks. Kui te tahate ja kuulate, siis te saate süüa maa parimat vilja. Aga kui te tõrgute ja panete vastu, siis sööb teid mõõk.» (Js 1:18–20)

Järgnevates peatükkides kordub sama sõnum: ühelt poolt tegelikkuse, s.t Jumala rahva jumaladuse ning nii kõlbelse, ühiskondliku kui usulise laostumise halastamatu paljastamine, ning teiselt poolt päästekuulutus. Jesaja raamatu vaid kuuest salmist koosnev neljas peatükk töötab vastukaaluks kolmandas peatükis kuulutatud karistusele pääsemist neile, kes jäävad Issandale ustavaks ning kelle ustavusele vaadates Jumal peseb ära «Siioni tütarde saasta» ja uhub «Jeruusalemmast ta veresüü» (Js 4:4): «Ja Issand loob kogu Siioni mäe asukoha ning sealse kogunemispäiga kohale pilve päevaks ning suitsu ja leekiva tulepaistuse ööseks, sest kõige kohale asub auhiilgus kaitsevarjuks. Ja katus on varjuks päeva palavuse eest ja pelgupaigaks ning ulualuseks rajuilma ja vihma puhul.» (Js 4:5j)

Jesaja raamatu kolmandas ja neljandas peatükis nimetatakse korduvalt «Siioni tütreid», kes on koormatud kõikvõimaliku süüga ning lausa rooja ja verega⁹ kaetud. Pildid, mida prohvet kasutab, on äärmiselt naturalistlikud ning just nii seda kõike tulebki endale ette kujutada: hellitatud, armastusega kasvatatud, kunagi nägusad ja ehitud noored neiud istumas või lamamas (või koguni aelemas) roojas ja veres – sellisena näeb Jumal oma valitud ja armastatud rahvast...

⁹ Originaalis kasutatakse Js 4:4 sõna דַּיִם – «veri» – mitmuses. Võib-olla viitab prohvet seeläbi korduva le sõnaga דַּיִם vere valamisele eriti Iisraeli rahva juhtide, ka kuningate poolt (vrd nt Ps 51:16).

Konkreetselt kõlavad jumalik süüdistuskokkuvõte ja kohtuotsus järgmiselt: «Sellepärast et Siioni tütreid on upsakad, käivad kange kaelaga ja pööritavad silmi, käies astuvad tippamisi ja kliristavad jalarõngaid, teeb Issand Siioni tütarde pealae kärnaseks ja Issand paljastab nende häbeme. Sel päeval võtab Issand ära toredad jalarõngad, laubaehed ja kaelakeed, kõrvarõngad, käevõrud ja loorid, peamähised, sammuahelakesed, rinnavööd, lõhnatoosid ja amuletid, sõrmused ja ninarõngad, riided, pealisküübid, suurrätikud ja kukrud, peeglid, särgid, peakatted ja hõlstdid. Ja siis sünnib, et palsamilõhna asemel on kõdunemise lehk, vöö asemel nõör, palmitud juuste asemel paljas pea, peene lõuendi asemel kotiriidest kate, ilu asemel põletusmärk.» (Js 3:16–24)

Kui see kõik on vaid võrdpilt, siis tegelikkus pole kübetki parem: «Su mehed langevad mõõga läbi ja su sangarid sõjas. Siis kurvastavad ja leinavad ta väravad, ta istub maa peal tühjaks tehtuna.» (Js 3:25j) Aga see ei tähenda, et Jumala rahval puuduks igasugune tulevikulootus – nagu ei puudu lootus ka prohvetil, kes usub, et Iisraeli tabava karistuse tulemuseks võib olla meelearandus ja tagasi pöördumine oma Jumala juurde: «Sel päeval haaravad seitse naist kinni ühest mehest, öeldes: «Me sööme omaenese leiba ja kanname omaenese riideid, kui meid ainult hüütaks Sinu nime järgi. Võta ära meie teotus!»» (Js 4:1)

Võime öelda, et Jesaja raamatu esimesed peatükid – kui mitte kogu raamat tervikuna – ongi üks suur kutse meelearandusele. See on kutse, mida saadab Jumala töötlus, et kui seda kutset kuulda võetakse, siis Jumal päästab oma rahva, puhastab teda ning kingib talle uue alguse ja uue elu. Just nii võib mõista väljendit «Issanda võsu» Jesaja raamatu neljanda peatüki alguses – siinkohal ei ole see ei ole esmaselt messiaanlik tiitel, vaid tähistab pigem Iisraeli rahva jumalikkude taastamist pärast näiliselt lõplikku hävingut.

Prohvet alustab tulevikutöötlust sõnadega «sel päeval» – Js 4:2 on tegemist seitsmenda korraga alates teisest peatükist, kus seda väljendit kasutatakse. Kui eelnevalt on see tähistanud kohut, karistust ja hävingut, siis nüüd on tegemist pääste- ja lunastuse päevaga, mil Issand laseb oma rahva jäägil idaneda ja võrsuda. Kusjuures võib olla ka nii, et kohtu- ja lunastuse päev on üks ja seesama: «see päev» ongi ühtaegu süngene ja kirgas, pime ja valge, hirmutav ja lootustandev, täis ähvardusi ja töotusi. Just see, et Jumal alandab oma ülbeks läinud rahvast, puhastades teda kõigest, mis teda rüvetab, sealhulgas eneseõigusest ja uhkusest, lubab Jumala rahval, Siioni häbistatud tütrele, roojast ja verest tõusta ning puhtana uut elu alustada.

Kui varasemalt oli Issand käskinud oma rahval ennast ise Tema ees puhastada¹⁰, siis nüüd kinnitab prohvet, et tegelikult teeb seda ikkagi Jumal – justnimelt kohtu ja karistuse abil: «...siis kui Issand on ära pesnud Siioni tütarde saasta ja uhtunud Jeruusalemmast ta veresüü kohtu- ning põletusvaimuga.» (Js 4:4) Muidugi ei hõlma see töötlus mitte kõiki, vaid ainult neid, kes on alles jäänud, järele jäänud. Ilmselt ei pea

¹⁰ «Peske endid, puhastage endid, saatke oma tegude kurjus mu silme eest, lakake paha tegemast!» (Js 1:16)

prohvet pääsenute, alles jäänute all silmas mitte lihtsalt neid, kellel on õnnestunud Iisraeli tabanud häving üle elada, vaid eeskätt neid, kes on kas Jumalale ustavaks jäänud või meelt parandades Tema juurde tagasi pöördunud. Need on need, kes on «Jeruusalemmas... eluks kirja pandud» (Js 4:3), elavate hulka üles tähendatud (vt vastavaid keelelisi märkuseid).

See, et Issand puhastab oma rahvast «kohtu- ja põletusvaimuga» (Js 4:4), tuletab meelde Seaduse andmist, mille eel Jumal ilmutas ennast Siinai mäel (või Hoorebil), hoiatades, et kõik, kes Jumalale ja isegi Tema mäele liginevad, peavad surema: «Siis Issand ütles Moosesele: «Mine rahva juurde, pühitse neid täna ja homme, ja nad pesku oma riided! Ja nad olgu valmis kolmandaks päevaks, sest kolmandal päeval astub Issand kogu rahva silma ees alla Siinai mäele. Aga hoiu rahvast igast küljest tagasi, öeldes: Hoiduge mäele üles minemast ja selle jalamit puudutamast! Igaühte, kes mäge puudutab, karistatakse surmaga!» Ja Mooses tuli mäelt alla rahva juurde; ta pühitses rahvast ja nad pesid oma riided. Siis Mooses viis rahva leerist välja Jumalale vastu; ja nad jäid mäe jalamile. Ja kogu Siinai mägi suitses, kui Issand laskus sinna tule sees; selle suits tõusis üles nagu sulatusahju suits, ja kogu mägi vabises kõvasti.» (2Ms 19:10–12.14.17j)

Üleüldse kasutab Jesaja rohkesti Iisraeli rahva Egiptusest lahkumist ja kõrberännakut meenutavaid võrdpilte, andes seeläbi mõista, et tema poolt Iisraeli rahvale kuulutatav karistus ja sellele järgnev uus algus on võrreldavad kunagise Egiptuse orjapõlvest pääsemise ning Töötatud Maale jõudmisega, mis sai võimalikuks tänu Jumalale, kes oma rahvast ustavalt juhtis ja saatis, varjas ja kaitses: «Ja Issand loob kogu Siioni mäe asukoha ning sealse kogunemispäiga kohale pilve päevaks ning suitsu ja leekiva tulepaistuse ööseks, sest kõige kohale asub auhiilgus kaitsevarjuks.» (Js 4:5)¹¹

Õigupoolest on Jumala rahvale töötatud tulevik midagi veel enam kui väljarändamine Egiptuse orjapõlvest: Jesaja kasutab siin ainsal korral oma raamatu esimeses pooles sõna אָרַב – «looma» –, näidates, et Siioni ja Jeruusalemma tulevane põli on võrreldav uue loomisega, nagu prohvet päris selgesõnaliselt ütleb raamatu lõpul: «Vaata, ma loon uue taeva ja uue maa. Enam ei mõelda endiste asjade peale ja need ei tule meeldegi, vaid rõõmutsetakse ja ollakse igavesti rõõmsad mu loodu pärast. Sest vaata, ma loon Jeruusalemma rõõmuks ja ta rahva rõõmustuseks.» (Js 65:17j)

Nagu Iisraeli rahvas pidi enne Töötatud Maale jõudmist elama ränduritelkides – selle meenutamiseks peetakse igal aastal lehtmajade püha¹² –, nii töötab Jumal nüüdki

¹¹ Vrd 2Ms 40:36–38: «Ja kõigil oma rännakuil läksid Iisraeli lapsed teele alles siis, kui pilv elamu pealt üles tõusis. Aga kui pilv ei tõusnud üles, siis nad ei läinudki teele kuni selle päevani, mil see jälle üles tõusis. Jah, elamu peal oli päeval Issanda pilv, ja öösel oli selles tuli kogu Iisraeli soo nähes kõigil nende rännakuil.»

¹² «Elage lehtmajades seitse päeva; kõik Iisraelis sündinud elagu lehtmajades, et teie tulevased põlved teaksid, kuidas ma Iisraeli lapsi lasksin elada lehtmajades, kui ma tõin nad ära Egiptusemaalt.» (3Ms 23:42j)

varjata oma rahvast otsekui lehtmajas, millesse ulualla minnes ollakse hoitud nii lõõsa, vihma kui laastava rajuilma eest (Js 4:6).

Kui viimaste eestikeelsete piiblitõlgete järgi jääb mulje, et selleks varjuks või telgiks (katuseks) on auhiilgus – sellisel juhul peaks tegemist olema Jumala enda auhiilgusega –, siis heebreakeelne originaal kõneleb pigem sellest, et Jumala rahva auhiilgus on kaetud telgi või kattevarjuga. 1739. aasta Piiblis on see tõlgitud nii: «Keige koggodusse au ülle peab katte ollema.» Tõenäoliselt tähendab see, et Jumala rahvast endast, Issanda pärisrahvaks eraldatute ja kutsutute kogust saab tõeline «lehtmaja» või «kogodusetelk» («tabernaakel»), mida täidab Jumala poolt talle kingitud auhiilgus.¹³

Kui varem oli prohvet süüdistanud Siioni tütreid uhkuses, ülbuses ja upsakuses, siis nüüd töötab ta ise, et «Issanda võsu», Siioni ja Jeruusalemma ärapääsnute jääk, saab «iluks ja auks, ning maa vili on uhkuseks ja ehteks» (Js 4:2). Et see võiks nii olla, selleks on vaja meeles pidada, et see, kes Siioni tütre tema roojast ja verest puhastab, on Issand ise. Jumal on see, kelle kätetöö on Tema rahvas ja kes oma rahvast vormib nii, nagu Ta ise tahab (Js 64:7).

Oma ülekohtu ja süü ära tundnud Iisrael ei saa öelda muud kui: «Me kõik oleme saanud rüvedaks ja kõik meie õigused on määrdunud riide sarnased; me kõik oleme närtsinud nagu lehed ja meie süü kannab meid ära otsekui tuul.» (Js 64:5) Mitte Iisraeli rahva arvatava ilu, au ega uhkuse pärast ei aita Jumal teda, vaid omaenda headuse ja armastuse pärast. Jumala rahva ilu, au ja uhkus on tema Issanda päästva väe ja armu vili. Nii ei ole ka Iisraeli rahva jäägi, tema pääsenute pühadus midagi muud kui Jumala enda pühadus: «Olge siis mulle pühad, sest mina, Issand, olen püha! Ma olen teid eraldanud teistest rahvastest, et te oleksite minu päralt.» (3Ms 20:26)

Tõeline uus Võsu, kelle veres on maha pestud mitte ainult Iisraeli rahva, vaid kogu inimkonna saast ja veresüü, on Kristus. Temas on nende nimed, kes Temasse usuvad ja on oma rüüd Tema veres valgeks pesnud, pandud kirja elavate hulka. Tema on meie elu ja ilu, meie kirkus, auhiilgus ja küllus, Tema «on saanud meile tarkuseks Jumalalt ning õiguseks ja pühitsuseks ja lunastuseks» (1Kr 1:30).

Jutluseks

Ülestõusmisaja viienda pühapäeva ladinakeelne nimi *Cantate* – «Laulge» – on pärit missa vanakiriklikust algussalmist: «Laulge Issandale uus laul, halleluuja, sest Issand on teinud imetegusid, halleluuja, Tema on ilmutanud oma õigust paganate silme ees, halleluuja, halleluuja, halleluuja.» (vrd Ps 98:1j)

¹³ «Eks te tea, et te olete Jumala tempel ja teie sees elab Jumala Vaim? Või kas te ei tea, et teie ihu on teis oleva Püha Vaimu tempel, kelle te olete saanud Jumalalt, ning et teie ei ole iseenese päralt? Sest te olete kallilt ostetud. Austage siis Jumalat oma ihus!» (1Kr 3:16; 6:19j)

EELK jumalateenistuste käsiraamatu järgi on pühapäeva teemaks «Taevariigi kodanikuna maailmas». Esimesel lugemisaastal loetavad vanakiriklik Epistel (Jk 1:17–21) ja Evangeelium (Jh 16:5–15) toovad esile kristlaste kui Jumala väe ja Vaimu läbi uuesti sündinute kohustuse ütelda lahti patust ning elada uut elu tões ja õiguses.¹⁴

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava järgi on kolmanda lugemisaasta Evangeeliumiks (Jh 15:10–17) Jeesuse manitsus jüngritele, et selleks, et jääda Tema armastusse, on vaja pidada Tema käske, millest suurim on armastada üksteist nii, nagu Tema on meid armastanud – andes elu oma armastatute eest. Jeesus nimetab jüngreid oma sõpradeks, samas rõhutades, et mitte nemad ei ole Teda, vaid Tema on nemad valinud ning jäävat vilja kandma läkitanud.

Kolmanda lugemisaasta Epistel (1Jh 3:18–24) manitseb kristlasi elama Jumala armule toetudes tões, pidama Tema käske, tegema, mis on Jumala silmis meelepärane, ning armastama üksteist tõeliselt, mitte vaid sõna ja keelega. Apostel kinnitab, et kes nõnda toimib ja elab, see «püsib Jumalas ja Jumal temas».

Eriti Epistli sõnum ühtib selgelt Evangeeliumiga: neis mõlemas manitsetakse Jeesuse jüngreid pidama Tema käske, s.t elama armastuses, rõhutades, et just selleks nad ongi välja valitud, seatud ja läkitatud. Nagu Jeesus andis ennast omade eest, nii on selge, et Tema armastusse jäämine ning Tema poolt välja valitud ja läkitatud olemine hõlmab Tema jüngritegi jaoks valmisolekut enda jäägituks panustamiseks, sageli ka täielikuks eneseandmiseks. Jumalik armastus, milleks iga kristlane on kutsutud, tähendab armastatu seadmist iseendast ettepoole.

Kolmanda lugemisaasta Vana Testamendi lugemine haakub Epistli ja Evangeeliumiga esmapilgul vaid kaudselt. Siiski on siin selge seesmine seos: Jumal töötab oma patuse, ülekohtuse, truudusetu, lausa roojase rahva puhtaks pesta ning talle uue alguse kinkida – selleks, et Tema rahvas oleks Talle iluks ja auks, ehteks ja uhkuseks. See ei ole inimeste oma saavutus, vaid Jumala armukingitus, millega kaasneb Issanda töötus saata, juhtida, varjata ja kaitsta oma rahvast nii päeval kui ööl. Jah, patusele, ülekohtusele, roojasele on Jumala ligiolu hirmutav, lausa surmav, aga sellele, kes kõik oma lootuse Tema peale paneb, on see varjuks lõõsa ning pelgupaigaks ja ulualuseks vihma ja raju eest.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenä:

1. Prohvet Jesaja sõnum Iisraeli rahvale oli karm: Jumala rahvas on oma Issandale truudust murdnud, Temast taganenud, saanud lausa Soodoma ja Gomorra

¹⁴ «Me kuulsime manitsust laulda Issandale uus laul. Uus inimene tunneb uut laulu. Laul on rõõmu väljendus, ja kui me hoolikalt järele mõtleme, armastuse väljendus. Niisiis, kes mõistab armastada uut elu, see mõistab laulda ka uut laulu. Uue laulu pärast peame siis panema tähele, mis on uus elu... Elu ei tohi anda laulule vastupidist tunnistust... Tahate laulda kiitust Jumalale? Siis olge, mida te laulate! Teie olete Tema kiitus, kui õigesti elate.» (Augustinus, Sermo 34)

sarnaseks; Siioni tütreid, olles uhked ja upsakad oma arvatava ilu ja hiilguse üle, lamavad tegelikult roojas ja veres ning on väärt mitte ainult põlgust, vaid täielikku hävingut. Ja häving tulebki, see on möödapääsmatu, kuna Jumal on otsustanud oma rahvaga kohtusse minna ning teda karistada.

2. Ometi ei tähenda Jumala süüdimõistev kohtuotsus ja hävitav karistus seda, et Iisraelil polekski lootust. Seesama karistus, mis tuleb Jumala rahva peale, on ühtlasi jumaliku pääste tööriist: Issand peseb ja puhastab seeläbi oma rahvast, nii et need, kes alles jäävad, s.t kes oma pattu kahetsevad, meelt parandavad ja Jumala juurde tagasi pöörduvad, saavad oma Issandale iluks ja auks, uhkuseks ja ehteks. Jumal teeb neist uue võsu, kingib neile uue alguse ja elu. Jumal on oma rahvale – tema ülekohtust ja süüst hoolimata – samasuguseks varjajaks, kaitsjaks, juhiks ja saatjaks, nagu Ta oli sellele rahvale siis, kui Ta tõi ta välja Egiptuse orjapõlvest ja viis läbi kõrbe Tootatud Maale. Issand ei lahku oma rahva juurest päeval ega öösel ning on talle varjuks nii lõõsas kui vihmas ja rajus. Jumal armastab oma rahvast ega taha tema hävingut, vaid pääsemist.
3. Sama kehtib kogu inimkonna puhul. Jumal on kinkinud meile tõelise uue Võsu, meie Õnnistegija Jeesuse Kristuse, kes on andnud ennast meie eest, kannatanud ja surnud ning avanud meile oma ülestõusmisega tee uude ja igavesse ellu. Kristuse verega on maha pestud mitte ainult Iisraeli rahva, vaid kogu inimkonna saast ja veresüü. Kristuses on nende nimed, kes Temasse usuvad ja on oma rüüd Tema veres valgeks pesnud, pannud kirja elavate hulka. Kristus on meie elu ja ilu, meie kirkus, auhiilgus ja küllus, Tema «on saanud meile tarkuseks Jumalalt ning õiguseks ja pühitsuseks ja lunastuseks» (1Kr 1:30). Kristuses uuesti sündinuina oleme kutsutud uueks eluks Tema eeskuju järgi – Tema käske pidades, s.t Jumalat kogu oma olemusega ja ligimest nagu iseennast armastades.